

İSTANBUL İLİNDE AVLANMA VE YABAN HAYATI AÇISINDAN ELDE EDİLEN GELİRLER ÜZERİNE İNCELEMELER

Şeyma YETİŞ PEHLİVAN^{1,*}, S. Ayla DENİZ IZYAJEN²

¹Ormanlık Bölümü, Andırın Meslek Yüksekokulu, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş

²Tarım ve Orman Bakanlığı, 1. Bölge Müdürlüğü, İstanbul

*Corresponding author: seymayetis@gmail.com

Şeyma YETİŞ PEHLİVAN: <https://orcid.org/0000-0001-5789-3952>

S. Ayla DENİZ IZYAJEN: <https://orcid.org/0000-0001-6918-5187>

Please cite this article as: Yetiş Pehlivan, Ş. & Deniz Izyajen, S. A. (2024) İstanbul ilinde avlanma ve yaban hayatı açısından elde edilen gelirler üzerine incelemeler. *Turkish Journal of Forest Science*, 8(2), 230-249.

ESER BİLGİSİ / ARTICLE INFO

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş 9 Mart 2024 / Received 9 March 2024

Düzeltilmelerin gelişi 2 Mayıs 2024 / Received in revised form 2 May 2024

Kabul 8 Haziran 2024 / Accepted 8 June 2024

Yayımlanma 31 Ekim 2024 / Published online 31 October 2024

ÖZET: Günümüzde, insanların çoğunluğu avlanmayı eğlence ve spor amacıyla yapmaktadır. Şehirlerde toplumun bir kesimi avcılığı sportif amaçlı kullanmaktadır. Bu çalışma ile kırsal kökenli avcılarının yerine kentli avcılarının yer aldığı İstanbul ilinde, av ve yaban hayatından elde edilen gelirlerin ekonomiye katkıları incelenmiştir. Çalışmada, av ve yaban hayatı sektörünün doğrudan ekonomik yararları olan avcılık faaliyetleri ele alınmıştır. Avcılık belgesi harcı, avlanma bedelleri (pul), av ve yaban hayatına ilişkin kabahatlere ait idari para cezaları ve yerli türler için düzenlenen tazminat bedelleri gibi ödemelerden elde edilen gelirlerin toplamı belirlenmiştir. Av ve yaban hayvanlarının yasalara uygun şekilde avlandıktan sonraki karkas gövdelerinden elde edilen satış gelirleri ele alınmamıştır. İstanbul ilindeki av ve yaban hayatı gelirlerine yönelik veriler 2018-2022 yıllarını kapsayacak şekilde 5 yıllık olarak temin edilmiştir. Söz konusu yıllarda elde edilen gelirler artış eğilimindedir. 2022 yılında ise elde edilen gelir oldukça yüksek bir artış göstermiş ve 32.615.682,60 TL değerine ulaşmıştır. Bu gelirlerin bölgesel ve ulusal ölçekte hesaplanan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'daki (GSYH) payları da artış göstermektedir. Ancak yine de av ve yaban hayatının GSYH'den aldıkları pay oldukça küçüktür. Sonuç olarak, İstanbul ilinde av ve yaban hayatı açısından elde edilen gelirlerin ülkemizin GSYH'sine ya da ulusal ekonomiye katkısının durumu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Av, avcılık, yaban hayatı, gelir.

ANALYSIS OF HUNTING AND WILDLIFE-RELATED EARNINGS IN ISTANBUL PROVINCE

ABSTRACT: Nowadays, the majority of people hunt for entertainment and sports purposes. A part of the society in cities uses hunting for sporting purposes. In this study, the contributions

of income obtained from urban hunting and wildlife to the economy in the province of Istanbul were examined. Hunting activities that have direct economic benefits for the hunting and wildlife sector are discussed. The total revenues obtained from payments such as hunting license fees, hunting fees (stamp), administrative fines for misdemeanors related to hunting and wildlife and compensation fees for native species have been determined. Sales revenues obtained from the carcasses of hunting and wild animals after being hunted in compliance with the laws have not been included in the evaluation. Data on the revenues from hunting and wildlife in Istanbul were provided for 5 years, covering the years 2018-2022. The revenues obtained in these years tend to increase. In 2022, the revenue obtained showed a significant increase and reached a value of 32,615,682.60 TL. The shares of these revenues in the Gross Domestic Product (GDP) calculated on a regional and national scale are also increasing. However, the share of hunting and wildlife in the GDP is still quite small. Consequently, it has been tried to reveal the contribution of the revenues generated from hunting and wildlife in Istanbul to our country's Gross National Product or national economy.

Keywords: Hunt, hunting, wildlife, revenue.

GİRİŐ

Av ve yaban hayatı kaynakları yeryüzü ekosisteminin önemli parçalarından biridir. Av, toplumların tarihi, kültürel ve hukuksal koşulları nedeniyle bölge ve yörelere göre değişik şekillerde gelişen bir olgu olarak görülmektedir (Kızıroğlu et al., 2010). Av hayatı, yaban hayatının bir parçası olarak, avlanmaya konu olan yaban hayvanları üzerinde gerçekleştirilen avcılık faaliyeti, av ve avcı arasında meydana gelen faaliyet ile av kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve kullanılması çerçevesinde tüm faaliyetlerin oluşturduğu bir bütündür (Güneş, 2009). Avcı, silah taşıma ruhsatına sahip, avcılık ve yaban hayatı ile ilgili eğitim almıő, reőit, bununla ilgili yapılan sınavdan geçerli not almıő ve avlanma belgesine sahip olunan kişilerdir (Diktaş, 2006). 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanuna göre avlak ise ‘‘Av ve yaban hayvanlarının doğal olarak yaşadıkları veya sonradan salındıkları sahalara’’ olarak tanımlanmaktadır.

Iğircık (2001), avcılığı sınırları belirlenmiő bir avlak alanında kurallara bağlı olarak yapılan bir avlanma etkinliği olarak belirtmiőtir. Ek olarak; avlak sınırlarının belirlenmesini, avlakların popölasyon barındırma kapasitelerinin tespitini ve avlanmaya açılacak avlağın kaldırabileceği sayıda avcıya belli bir süre için avlanma izninin verilmesini avlak yönetiminin ve işletmeciliğinin ana prensipleri olarak ifade etmiştir.

Ülkemizde avcılık, 1937’den 2003 yılına kadar 3167 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu (KAK) hükümleri çerçevesinde her yıl en az bir defa toplanan Merkez Av Komisyonunun (MAK) yaptığı düzenlemeler ve aldığı kararlar çerçevesinde yürütülmektedir. 2003 yılında yürürlüğe giren 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu da avcılık faaliyetlerinin yapılmasını MAK kararlarına bırakmıőtir. Ancak bu kanunda 3167 sayılı kanundan farklı olarak avlakların tesis edilmesinin, avcılığın etüt ve envanter verilerine istinaden hazırlanan avlanma planları doğrultusunda yapılmasına karar verilmiştir (DKMP, 2009). 4915 sayılı KAK’ın amacı, av ve yaban hayatını doğal yaşam ortamlarıyla korumak ve geliőtirmek, avlanmalarını kontrol altına almak, düzenlemek ve gelecek nesillere taőırmaktır (Küçükosmanoğlu & Arslangoğdu, 2009).

Avcılıkla ilgili işleri yürütmek Tarım ve Orman Bakanlığının yetkisi altındadır. İlgili iş ve işlemler de Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenmektedir. Bu

kanununun 1. maddesinin 2. fıkrası av ve yaban hayvanlarını ve yaşama ortamlarını; bunların korunmasını ve geliştirilmesini; av ve yaban hayatı yönetimini; avlakları; avcılığın, av turizminin, yaban hayvanlarının üretiminin, ticaretinin düzenlenmesini; toplumun bilinçlendirilmesini; avcılarının eğitimi; av ve yaban hayatına ilişkin suç ve kabahatler ile bunların takibi ve cezalarını kapsamaktadır (Anonim, 2003).

Avcılar kamu kaynaklarını kullanmaktadırlar. Avcılarla ve avcı örgütleriyle yaban hayvanlarının korunması ve geliştirilmesinde iş birliğinin sağlanması ile başarılı olunmaktadır (Iğircık, 2001). 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanununa baktığımızda ise bunlar arasında popülasyonların korunması ve geliştirilmesi üzerine yapılan çalışmalarda iş birliğini mümkün kılacak bir hüküm yer almamaktadır (Anonim, 2003).

Av ve Yaban Hayatı (AYH)'nın yerli ve yabancı avcılarının kullanımına sunulması, bu kaynakların turistik yönden değerlendirilmesi ve milli ekonomiye katkıda bulunmasını sağlayan etkinliklerden biri av turizmidir. Av turizmi için av hayvanlarının sayısı ve tür çeşitliliğı bakımından türün devamı ve genetik çeşitliliğe olanak sağlayacak şekilde çok sayıda olması gerekmektedir. Büyük memeli av hayvanlarının avına, av turizmi kapsamında Tarım ve Orman Bakanlığından izin alınarak karar verilmektedir (Anonim, 2019).

Şafak (2003) av turizminin, insanların çeşitli gereksinimlerine cevap veren bir turizm çeşidi olduğunu; avlak işletmeleri, acentalar vb. tarafından düzenlenen av programlarının, av turizmi kapsamında yer aldığını ifade etmiştir. Almanya, Avusturya, Danimarka, Romanya, Amerika ve Afrika ülkeleri gibi av turizminin geliştiğı yerler av turizmi ile elde ettikleri döviz sayesinde ülkelere ekonomik açıdan gelir sağlamışlardır. Av turizminden elde edilen gelirler yaban hayvanlarının avlandırılmasına ilave olarak avcılarının avlanma amacıyla gittikleri yerlerdeki konaklama giderleri, kullandıkları her türlü av malzemeleri ve yapılan diğer harcamalardan oluşmaktadır. Bunların da ülke ekonomisine önemli katkıları bulunmaktadır (Ulu, 2017). Sarı & Arpacık (2020), Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Türkiye'nin av turizminden elde ettiğı gelirden yaklaşık 6500 kat ve Almanya'nın ise yaklaşık 2500 kat daha fazla yıllık av turizmi geliri elde ettiklerini belirtmişlerdir.

Türkiye'de 2013 yılında av ve yaban hayatı kaynaklarının korunması ve doğru kullanılması için Av Yönetim Bilgi Sistemi (AVBİS) yürürlüğe konulmuştur. Bu sistem ile planlı avcılığa geçilerek "Sürdürülebilir Av Yönetimi" faaliyetleri ile yaban hayatının daha etkin bir şekilde korunması hedeflenmiştir. AVBİS, avcı kayıt sistemi şeklinde tasarlanmış olup, kota sorgulama ve izin belgesi talebi oluşturma gibi kısıtlı alanlar için hizmet sunan bir sistemdir (Aydar, 2020).

Av ve yaban hayatı sadece ekolojik, kültürel ve rekreasyonel değerler üretmemektedir. Her ne kadar, bu zamana kadar ki çoğu araştırma av ve yaban hayatının ekolojik ve sosyal boyutuna odaklanmış olsa da, av ve yaban hayatının ekonomik değer üreten bir sektör olduğu kabul edilmektedir. Buna doğrultuda, çeşitli avlanma ve avcılık faaliyetleri sonucunda, İstanbul ilinin sahip olduğu av ve yaban hayatı kaynaklarından elde edilen gelirleri belirlemek bu çalışmanın temel amacıdır. Ek olarak bu gelirlerin bölgesel ve ulusal Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH)'daki payı da ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada araştırma alanı olarak İstanbul ili seçilmiştir. İstanbul ili Marmara Bölgesinde yer almaktadır. Kara Avcılığı faaliyetleri Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (DKMP) tarafından düzenlenmektedir. İstanbul ili DKMP 1. Bölge Müdürlüğüne bağlı bulunmaktadır. İlde genel olarak; karaca, yaban domuzu, geyik, tilki, akal, su samuru, porsuk, çok az sayıda kurt, tavşan, ötücü ve yırtıcı kuşlar gibi hayvanlar yaşamaktadır. İstanbul'da 10 tane avlak bulunmaktadır. Bu alanlar; Ağva, Arnavutköy, Başbüyük, Beykoz, Çatalca, Durusu, Sarıyer Pirini, Silivri ve şile devlet avlakları ile Kınalı genel avlağıdır.

Avcılık yapabilmek için avlanmaya izin verilen alanlarda Avcılık Bilgi Sistemi (AVBİS) üzerinden izin alınması gerekmektedir. Bu bilgi sisteminde av ve yaban hayatıyla ilgili bilgiler elde edilmektedir. İstanbul ilinde av ve yaban hayatı açısından elde edilen gelirlerin belirlenmesi için, av ve yaban hayatı faaliyetlerine yönelik gerçekleşen veriler ilgili sistem üzerinden elde edilmiş ve bu araştırmanın veri seti oluşturulmuştur (Anonim, 2024). Ayrıca, konu ile ilgili sözlü görüşmeler ve literatür de çalışmada kullanılan materyaller arasındadır.

İlk olarak, elde edilen veriler doğrultusunda ildeki avcılarının aktiflik/pasiflik durumuna, T.C. ya da yabancı uyruklu olmalarına ve cinsiyetlere göre dağılımları incelenmiştir. Ek olarak avcılarının eğitim durumları da belirlenmiştir. 2018-2022 yılları arasında av ve yaban hayatı verileri üzerinden avcılık belgesi harcı, avlanma bedelleri (pul), av turizmi gelirleri, av ve yaban hayatına ilişkin kabahatlere ait idari para cezaları ve yerli türler için düzenlenen tazminat bedelleri gibi çeşitli ödeme kalemlerinden elde edilen gelirler hesaplanmıştır. Bu kalemlerin yıllara göre değişimi incelenmiştir. Bu ödeme kalemlerinde her yıl elde edilen toplam gelir hesaplanmış ve yıllık değişimi ortaya konulmuştur. Avcılık faaliyetleri neticesinde elde edilen toplam gelirlerin ilgili yıllarda İstanbul iline ve ülke geneline ait GSYH içerisindeki payları değerlendirilmiştir. Bu amaçla Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından ilan edilen Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık Sektörüne ait GSYH verileri kullanılmıştır. Son olarak, çalışmanın kapsadığı 5 yıllık dönem (2018 – 2022 yılları arası) boyunca çeşitli faaliyetler yoluyla elde edilen gelirler paranın zaman değeri hesabıyla 2022 yılına ait reel değerlere çevrilmiştir. Böylece söz konusu 5 yıllık dönem boyunca elde edilen toplam gelir hesaplanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki eşitlikten yararlanılmıştır (Eşitlik 1).

$$V_n = V_0(1,0 + i)^n \quad (1)$$

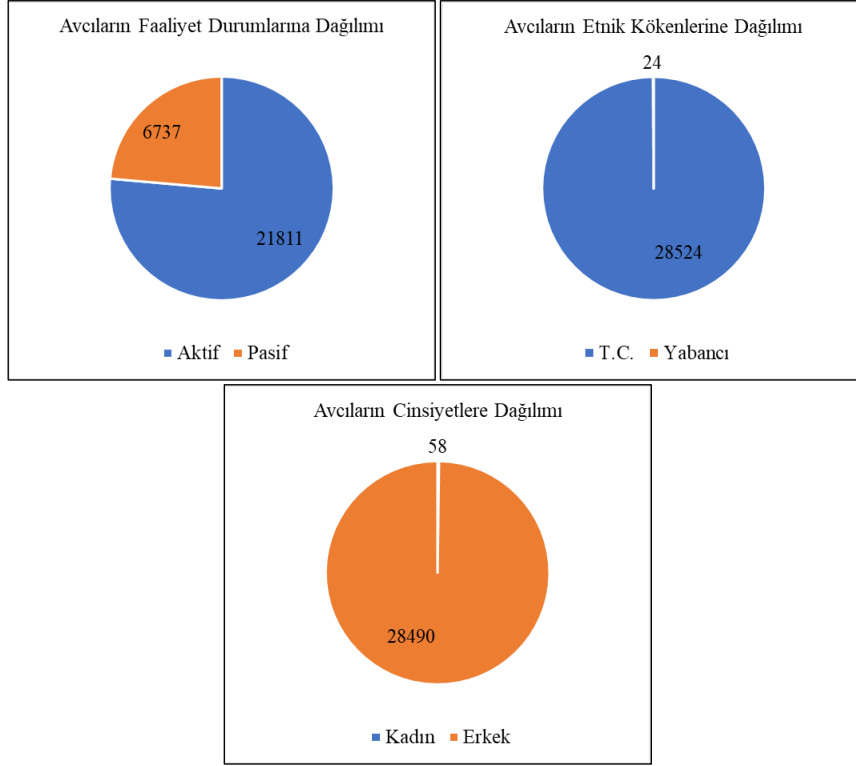
Bu eşitlikte; V_n : 2022 yılı TL değerini, V_0 : İlgili yıldaki TL değerini, i : Faiz oranını (%5 ya da diğer ifadesiyle 0,05) ve n : Hesaplama yapılan yıldan 2022 yılına kadar geçen yıl sayısını ifade etmektedir (Ulu, 2017).

BULGULAR

AVBİS'in raporlar sekmesi altından avcı bilgileri, hayvan türleri, avlanma izin kartları (pul satışı), avcı eğitim durumları, harç bilgileri (avcılık belgesi harcı), av ve yaban hayatına ilişkin kabahatlere ait yıllara göre verilen cezalar ve tazminat bedelleri 2018-2022 yılları arasında verilmiş olup bunlar aşağıda sırasıyla değerlendirilmiştir.

İstanbul İline Kayıtlı Avcıların Niteliklerine İlişkin Bulgular

AVBİS'ten elde edilen verilere göre İstanbul ilinde toplam 28548 avcının kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. Bu avcıların 21811'i aktif olarak avlanma faaliyetini sürdürmekte iken, 6737'sinin pasif durumda olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu avcıların etnik kökenlerine göre dağılımı ise 28524'ü T.C. uyruklu, 24'ü yabancı uyruklu biçimindedir. Bunun yanında 58 avcı kadın iken 28490 avcı ise erkektir (şekil 1).

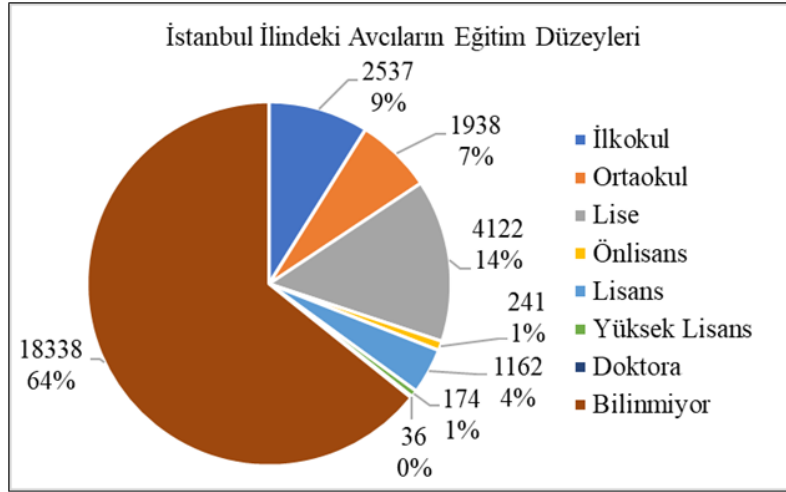
şekil 1. Avcıların Çeşitli Niteliklerine Göre Dağılımı.

AVBİS verilerine İstanbul ilindeki avcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde kadınlarda en yüksek eğitim düzeyinin lisans seviyesi (8 kişi), erkeklerde ise lise seviyesi (4119 kişi) olduğu görülmüştür (Tablo 1).

Tablo 1. İstanbul İlindeki Avcıların Eğitim Düzeyleri.

Eğitim Düzeyi	Kadın	Erkek	Toplam
İlkokul	2	2535	2537
Ortaokul	1	1937	1938
Lise	3	4119	4122
Önlisans	1	240	241
Lisans	8	1154	1162
Yüksek Lisans	0	174	174
Doktora	1	35	36
Bilinmiyor	42	18296	18338
Toplam	58	28490	28548

Ancak alışma alanındaki tüm kayıtlı avcılarının eğitim düzeyleri incelendiğinde ‘‘Bilinmiyor’’ ibaresi ile kayıt altına alınan avcı sayısının 18338 olduğu ve böylece tüm kayıtlı avcılar arasında en yüksek orana (%64) sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 1 ve şekil 2).

şekil 2. İstanbul İlindeki Avcıların Eğitim Düzeyleri.

2018-2022 Yılları Arasında İstanbul İlindeki Avlaklarda Avlanılan Hayvan Türleri

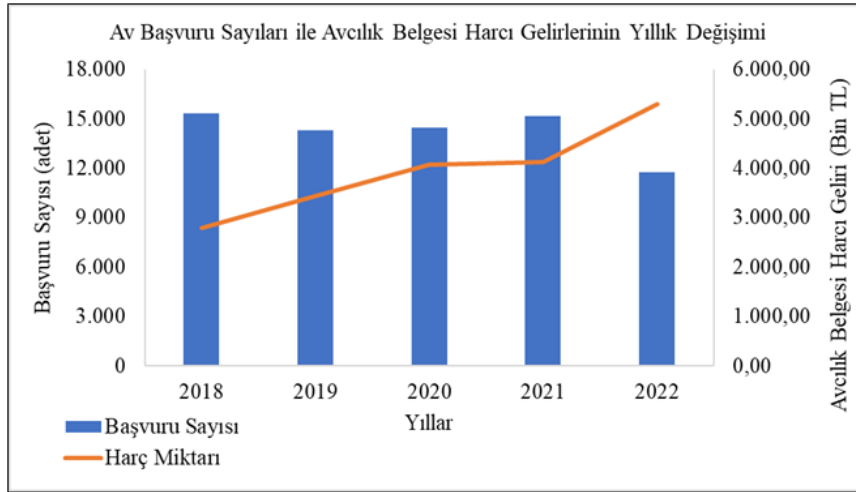
2019, 2020, 2021, 2022 yıllarında bıldırcın, ulluk, ördek, sakarca kazı, sakarmeke, tahtalı, yaban domuzu, yaban tavşanı, karatavuk, ter ardı, üveyik gibi türler avlanılmakta iken 2018 yılında, yukarıda belirtilen diğer dört yılda yer alan türlerin yanında akal, kaya sansarı ve tilki gibi hayvan türleri de bulunmaktadır.

Av Başvuru Sayıları ve Harç Miktarlarına İlişkin Bulgular

2018-2022 yılları arasındaki dönemde en fazla av başvuru sayısı 2018 yılındadır (15300 başvuru). Araştırma dönemi kapsayan 5 yıl boyunca av başvuru sayısında, düzensiz de olsa, bir azalma eğilimi görülmektedir. Söz konusu 5 yıllık dönem içerisinde en az av başvurusunun olduğu yıl ise 2022 yılıdır (11750 başvuru) (Tablo 2 ve şekil 3). Buna karşılık söz konusu dönemde kayıtlı avcılardan toplanan Avcılık Belgesi Harçları neticesinde elde edilen harç gelirlerinde düzenli bir artış görülmektedir. 2018 yılında 2.795.858,54 TL harç geliri elde edilmişken, 2022 yılında harç gelirleri 5.299.805,10 TL'ye ulaşmıştır. Araştırma dönemi kapsayan 5 yıllık dönem boyunca İstanbul ilinde toplam 70920 av başvurusu yapılmıştır (Tablo 2 ve şekil 3).

Tablo 2. Yıllara Göre İstanbul İlindeki Av Başvuru Sayıları ile Avcılık Belgesi Harcı Gelirleri.

Yıllar	Av Başvuru Sayısı	Harç Miktarı (TL)
2018	15300	2.795.858,54
2019	14279	3.444.841,28
2020	14451	4.064.289,17
2021	15140	4.133.345,51
2022	11750	5.299.805,10

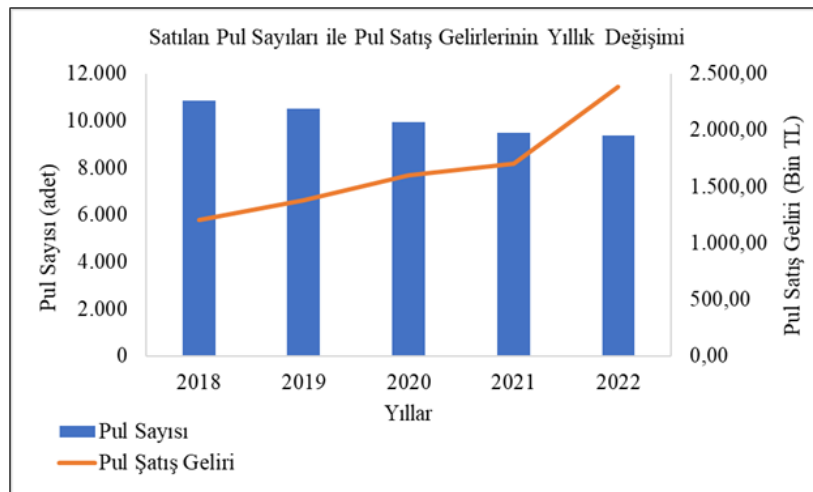
Şekil 3. Yıllar İtibarıyla Avcı Sayıları ve Avcılık Belgesi Harcı Gelirleri.

Pul Satış Sayıları ve Gelirlerine İlişkin Bulgular

2018-2022 yılları arasında toplam 50163 adet pul satışı gerçekteşmiştir. Bu 5 yıllık dönemde en yüksek pul satış adedi 10857 ile 2018 yılı avlanma dönemine aittir. Pul satış adetleri giderek azalan bir eğilim göstererek, 2022 yılında 9370'e kadar gerilemiştir (Tablo 3 ve Şekil 4).

Tablo 3. Yıllara Göre İstanbul İlindeki Pul (Avlanma İzin Kartı) Satışları ve Pul Satış Gelirleri.

Yıllar	Pul Sayısı (adet)	Pul Geliri (TL)
2018	10857	1.203.721,00
2019	10517	1.380.492,00
2020	9924	1.601.059,00
2021	9495	1.705.502,00
2022	9370	2.379.960,00

Şekil 4. Yıllar İtibarıyla Pul Satış Adetleri ve Gelirleri.

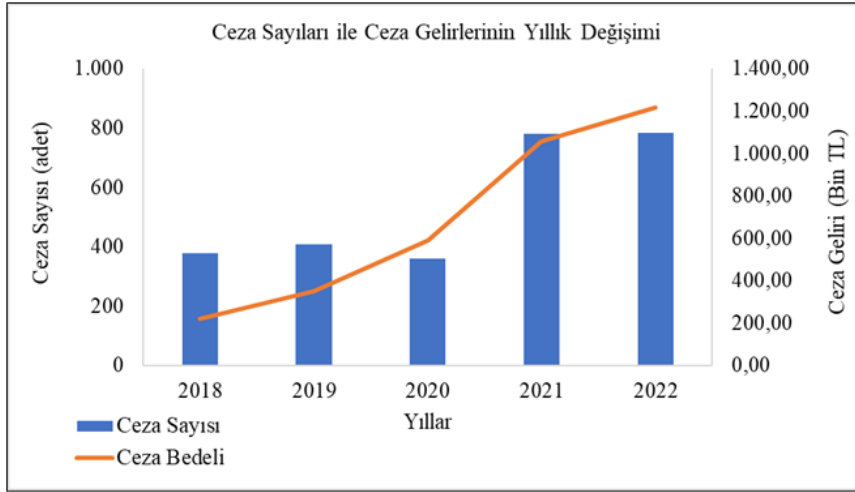
Ancak araştırma dönemini kapsayan yıllar boyunca pul satışından elde edilen gelirler düzenli bir biçimde artış göstermiş ve 1.203.721,00 TL'den (2018 yılı) 2.379.960,00 TL'ye (2022 yılı) ulaşmıştır (Tablo 3 ve Şekil 4).

Ceza Sayıları ve Cezalardan Elde Edilen Gelirlere İlişkin Bulgular

2018 ile 2020 yılları arasında usulsüz avlanma sonucunda kesilen ceza sayıları birbirine yakındır. Ancak 2021 yılında ceza sayılarında yaklaşık 2 kat kadar artış gözlenmiştir. Bu durum 2022 yılında da gözlenmiştir. Bu cezalar sonucunda elde edilen gelirler de 2018 yılında 219.474,00 TL iken, 2022 yılında 1.214.637,50 TL'ye kadar yükselmiştir. Çalışma dönemini kapsayan 5 yılda toplam 2709 adet ceza kesilmiştir (Tablo 4 ve Şekil 5).

Tablo 4. Yıllara Göre Ceza Sayıları ve Cezalardan Elde Edilen Gelirler.

Yıllar	Ceza Sayısı (adet)	Ceza Bedeli (TL)
2018	379	219.474,00
2019	407	351.382,00
2020	359	588.361,85
2021	780	1.056.051,50
2022	784	1.214.637,50

Şekil 5. Ceza Sayıları ile Ceza Gelirlerinin Yıllık Değişimi.

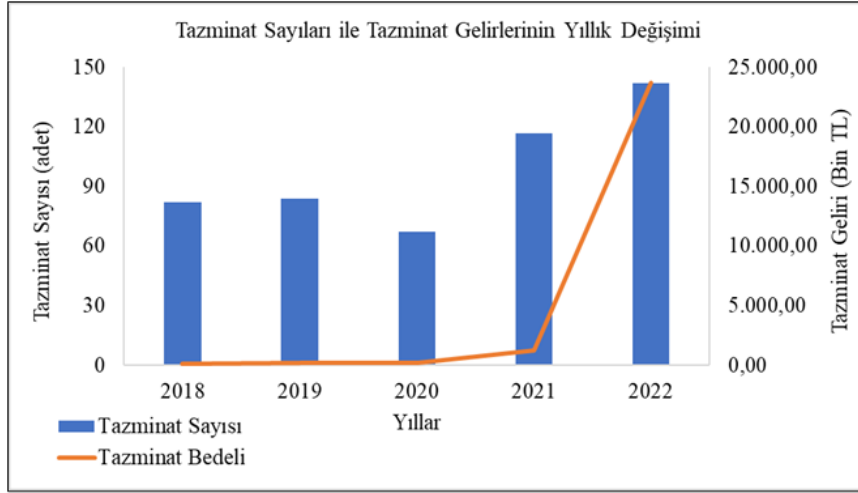
Tazminat Bedellerinden Elde Edilen Gelirlere İlişkin Bulgular

Av ve yaban hayatına ilişkin kabahatlere uygulanan tazminat cezaları sonucunda da gelirler elde edilmektedir. İstanbul ilinde 2018 ve 2022 yılları arasında; sırasıyla; 205, 195, 196, 1072 ve 1534 adet yaban hayvanının usulsüz olarak avlandığı belirlenmiştir (Tablo 5). Bunun sonucunda 67 (2020 yılı) ile 142 (2022 yılı) arasında değişen sayıda tazminat cezası uygulanmıştır. Bu tazminatlar neticesinde elde edilen gelirler ise ilk üç yıllık (2018 – 2020 yılları arası) dönemde oldukça düşük değerlerdedir. Ancak 2022 yılında elde edilen tazminat geliri şiddetli bir artış göstererek 23.721.280,00 TL'ye ulaşmıştır. Araştırma dönemi boyunca toplam 3202 adet yaban hayvanı tazminata konu olacak biçimde avlanmıştır ve buna göre toplam 492 adet tazminat işlemi yapılmıştır (Tablo 5 ve Şekil 6).

Tablo 5. Yıllara Göre Tazminat Bedellerinden Elde Edilen Gelirler.

Yıllar	Hayvan Sayısı (adet)	Tazminat Sayısı (adet)	Tazminat Bedeli (TL)
2018	205	82	134.034,10
2019	195	84	183.076,50
2020	196	67	222.090,00
2021	1072	117	1.202.170,00
2022	1534	142	23.721.280,00

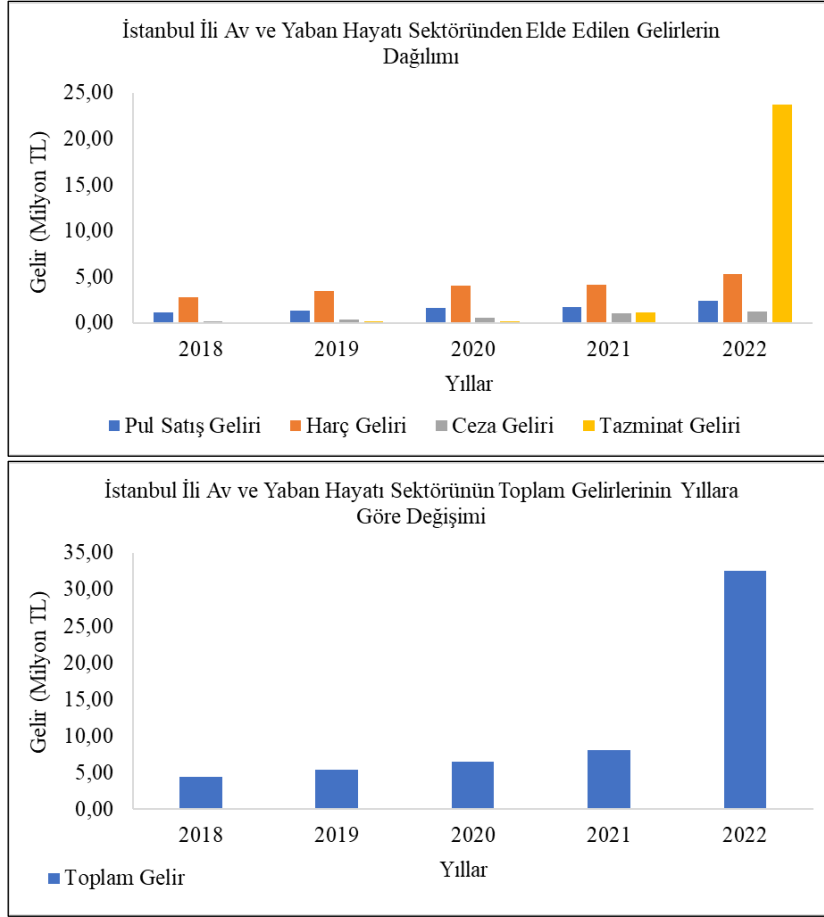
Şekil 6. Tazminat Sayıları ile Tazminat Gelirlerinin Yıllık Değişimi.

Toplam Gelirlere İlişkin Bulgular

2018-2022 yıllarını kapsayan 5 yıllık dönemde çeşitli gelir kalemlerinden (pul satış geliri, harç geliri, ceza geliri ve tazminat geliri) elde edilen toplam gelirden artış eğilimi görülmektedir (Şekil 7). Söz konusu dönemde en düşük gelir 4.353.087,64 TL ile 2018 yılında elde edilmişken, en yüksek gelir ise 32.615.682,60 TL ile 2022 yılında elde edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Yıllara Göre Elde Edilen Toplam Gelirler.

Yıllar	Pul Satış Geliri (TL)	Harç Geliri (TL)	Ceza Geliri (TL)	Tazminat Geliri (TL)	Toplam (TL)
2018	1.203.721,00	2.795.858,54	219.474,00	134.034,10	4.353.087,64
2019	1.380.492,00	3.444.841,28	351.382,00	183.076,50	5.359.791,78
2020	1.601.059,00	4.064.289,17	588.361,85	222.090,00	6.475.800,02
2021	1.705.502,00	4.133.345,51	1.056.051,50	1.202.170,00	8.097.069,01
2022	2.379.960,00	5.299.805,10	1.214.637,50	23.721.280,00	32.615.682,60

şekil 7. 2018 – 2022 Yılları Arasında Gelirlerin Değişimi.

Toplam Gelirlerin Ulusal ve Bölgesel Gayri Safi Yurtiçi Hasıladaki Payları

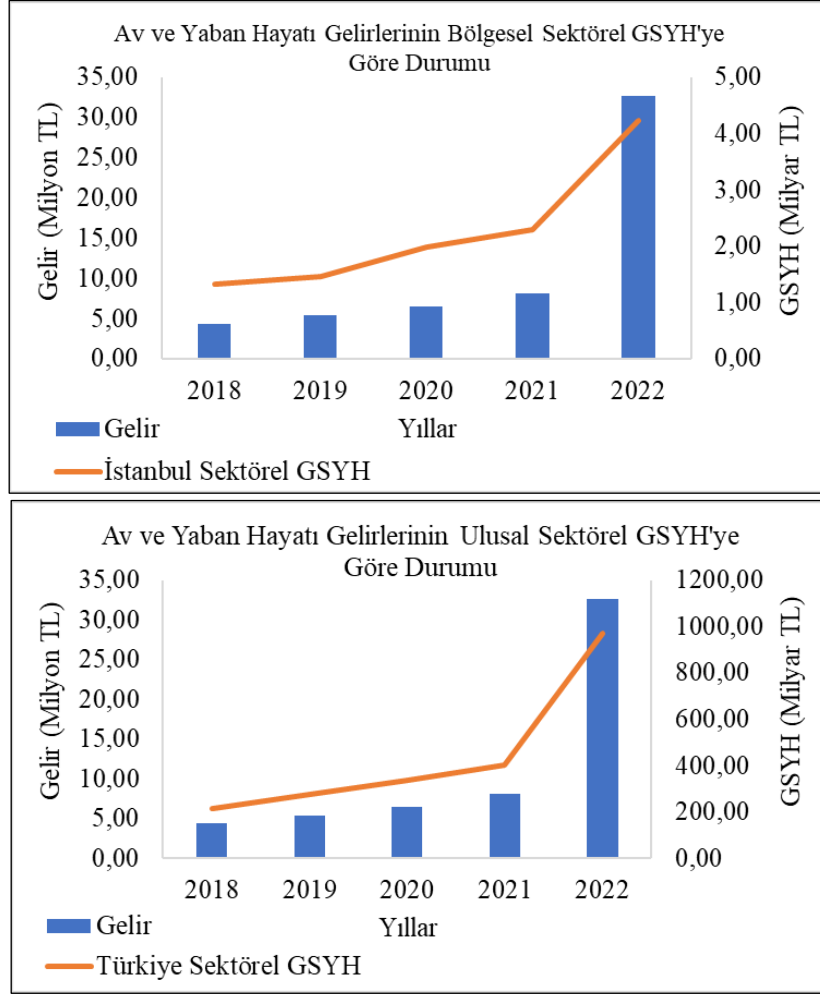
TÜİK ulusal ve bölgesel (iller bazında) ölçekte GSYH verilerini yayınlamaktadır. GSYH verileri her iki ölçekte de farklı sektörler için ayrı ayrı hesaplanmakta ve bir araya getirilerek toplam GSYH'yi oluşturmaktadır. Bu çalışmada 2018 – 2022 yılları arasında İstanbul ilinde av ve yaban hayatı sektörünün çeşitli kalemlerde elde ettiği gelirlerin yine TÜİK tarafından Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık Sektörüne ait GSYH içerisindeki payı incelenmiştir. Buna ek olarak bu gelirlerin toplam GSYH içerisinde sahip oldukları pay da ortaya konulmuştur (Tablo 7).

2018 – 2022 yılları arasında İstanbul ilinin sektörel GSYH'si, düzenli bir artış göstererek, 1.330.662.260,46 TL ile 4.226.747.444,23 TL arasında değişmektedir. Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık Sektörü için ulusal ölçekte hesaplanan GSYH değerleri de, benzer şekilde, düzenli olarak artış göstermiştir ve 2022 yılında 972.301.593.419,98 TL'ye ulaşmıştır (Tablo 7 ve şekil 8).

Tablo 7. 2018 – 2022 Yılları Arasında İstanbul ve Türkiye İçin Sektörel ve Toplam GSYH Değerleri (TÜİK, 2024).

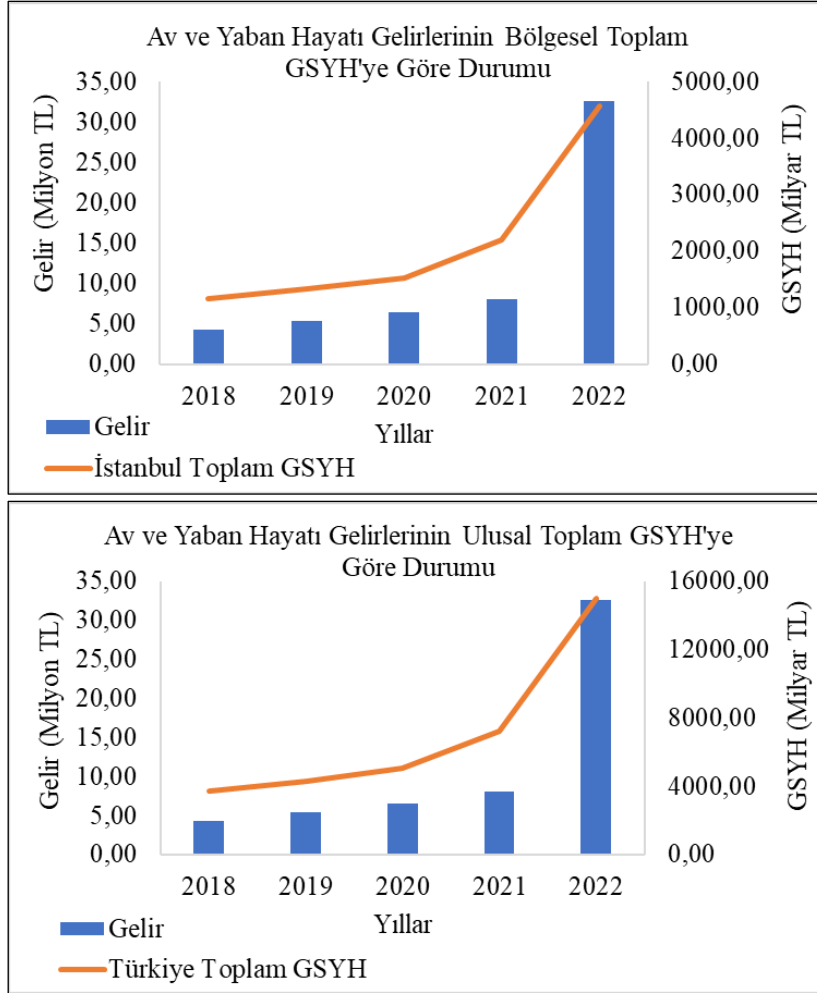
Yıllar	Sektörel GSYH (TL)		Toplam GSYH (TL)	
	İstanbul	Türkiye	İstanbul	Türkiye
2018	1.330.662.260,46	216.666.387.006,55	1.155.254.284.616,92	3.724.387.935.570,21
2019	1.464.916.724,86	277.494.885.043,85	1.327.451.595.990,94	4.320.191.226.768,31

2020	1.985.818.143,47	337.160.050.617,26	1.517.323.616.134,90	5.046.883.306.932,42
2021	2.293.855.408,08	401.805.954.011,68	2.202.155.937.683,56	7.248.788.982.995,17
2022	4.226.747.444,23	972.301.593.419,98	4.564.280.141.468,90	15.011.775.978.536,50

şekil 8. İstanbul İlinde Av ve Yaban Hayatı Gelirlerinin Bölgesel ve Ulusal Ölçekte Sektörel GSYH'ye Göre Durumu.

Hem İstanbul ili için hem de Türkiye için hesaplanan GSYH araştırma süresini kapsayan 5 yıllık dönemde düzenli olarak artış göstermektedir. 2018 – 2022 yılları arasında bölgesel GSYH 1.155.254.284.616,92 TL'den 4.564.280.141.468,90 TL'ye ulaşmışken, ulusal GSYH 3.724.387.935.570,21 TL'den 15.011.775.978.536,50 TL'ye ulaşmıştır (Tablo 7 ve şekil 9).

şekil 9. İstanbul İlinde Av ve Yaban Hayatı Gelirlerinin Bölgesel ve Ulusal Toplam GSYH'ye Göre Durumu.

İstanbul ilinde av ve yaban hayatı sektörünün çeşitli kalemlerden elde ettiği toplam gelirin hem bölgesel hem de ulusal ölçekte hesaplanan GSYH'deki payı oldukça küçüktür. Bu durum sektörel toplam GSYH'nin her ikisi için de geçerlidir. Gelirlerin İstanbul ölçeğinde hesaplanan sektörel GSYH'deki payı yüzde (%) 0,326 ile 0,772 arasında, ulusal ölçekte hesaplanan sektörel GSYH'deki payı ise %0,002 ile %0,003 arasında değişmektedir. Toplam GSYH'deki pay ise çok daha küçülerek binde (‰) ölçeğine kadar gerilemiştir. Av ve yaban hayatı gelirlerinin bölgesel ve ulusal ölçekte toplam GSYH'deki payları, sırasıyla, %0,0037 ile %0,0071 arasında ve %0,0011 ile %0,0022 arasında değişmektedir. Gelirlerin tüm GSYH değişkenleri içerisindeki payları 5 yıllık dönemde düzenli bir eğilim göstererek değişikliğe uğramıştır. Ancak 2022 yılındaki gelirlerin tüm GSYH değişkenleri içerisindeki payları yaklaşık iki kat gibi yüksek bir artı göstermiştir (Tablo 8).

Tablo 8. 2018 – 2022 Yılları Arasında İstanbul İlinde av ve Yaban Hayatı Sektörünün Elde Ettiği Toplam Gelirlerin Bölgesel ve Ulusal GSYH'deki Payları.

Yıllar	Gelirlerin Sektörel GSYH'deki Payı (%)		Gelirlerin Toplam GSYH'deki Payı (%)	
	İstanbul	Türkiye	İstanbul	Türkiye
2018	0,327	0,002	0,0038	0,0012

2019	0,366	0,002	0,0040	0,0012
2020	0,326	0,002	0,0043	0,0013
2021	0,353	0,002	0,0037	0,0011
2022	0,772	0,003	0,0071	0,0022

2018 – 2022 Yılları Arasında Çeşitli Avlanma ve Avcılık Faaliyetlerinden Elde Edilen Toplam Gelirlerin 2022 Yılı Reel Değerleri

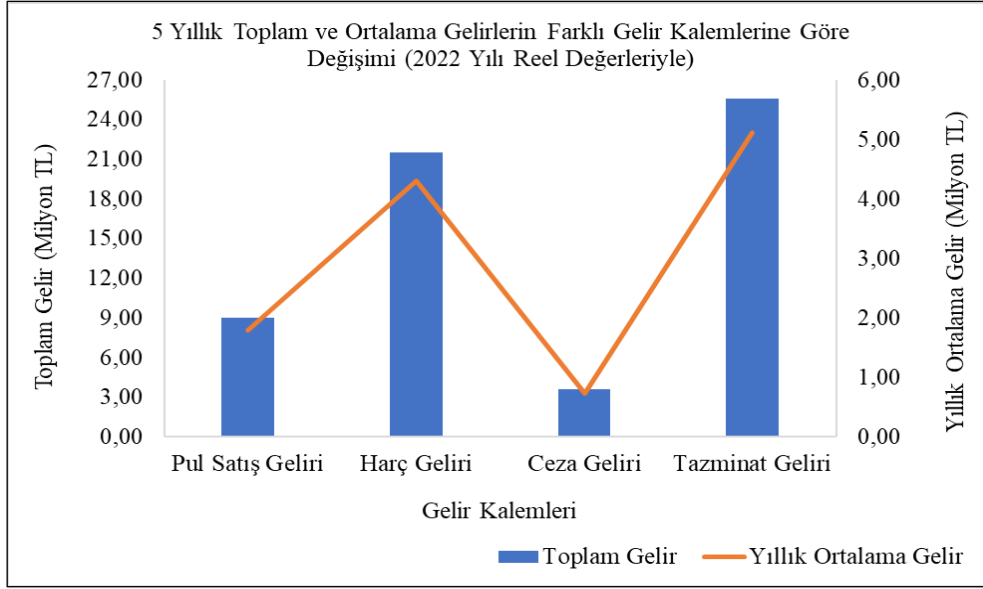
Araştırma dönemini kapsayan 5 yıllık dönem boyunca çeşitli kalemlerden (pul satışı, harç geliri, ceza geliri ve tazminat geliri) elde edilen gelirlerin nominal değerleri önceki bölümlerde irdelenmiştir (Tablo 6). Ancak söz konusu dönem boyunca elde edilen gelirlerin genel toplamı ve yıllık ortalama gelir miktarını söz konusu nominal değerleri kullanarak hesaplayabilmek söz konusu değildir. Bu amaçla elde edilen gelirler paranın zaman değeri formülü kullanılarak, çalışmanın kapsadığı son yıl olan, 2022 yılına getirilmiştir. Böylelikle 2022 yılı reel değerleri ile 5 yıllık döneme ilişkin toplam ve yıllık ortalama gelir hesaplanmıştır.

Araştırmanın kapsadığı 5 yıl boyunca hem çeşitli avlanma ve avcılık faaliyetleri neticesinden elde edilen gelirlerin hem de buna bağlı olarak ilgili yılda elde edilen toplam gelirlerin 2022 yılı reel değerleri Tablo 9’da verilmiştir. Buna göre ilgili dönem boyunca en az gelir 3.645.701,12 TL ile usulsüz ve kaçak avlanma gibi olaylar sonucunda kesilen cezalardan elde edilmiştir. En fazla toplam gelir ise 25.603.265,94 TL ile tazminatlardan elde edilmiştir (Tablo 9 ve Şekil 10).

2018 – 2022 yılları arasında çeşitli avlanma faaliyetleri neticesinde toplam 59.753.008,78 TL gelir (2022 yılı reel değerleri ile) elde edilmiştir. Söz konusu dönemde elde edilen yıllık ortalama gelir ise 11.950.601,76 TL olarak hesaplanmıştır (Tablo 9).

Tablo 9. Yıllara Göre Elde Edilen Toplam Gelirlerin 2022 Yılı Reel Değerleri.

Yıllar	Pul Satış Geliri (TL)	Harç Geliri (TL)	Ceza Geliri (TL)	Tazminat Geliri (TL)	Toplam (TL)
2018	1.463.130,40	3.398.383,53	266.772,02	162.919,29	5.291.205,23
2019	1.598.092,05	3.987.834,39	406.768,59	211.933,93	6.204.628,96
2020	1.765.167,55	4.480.878,81	648.668,94	244.854,23	7.139.569,52
2021	1.790.777,10	4.340.012,79	1.108.854,08	1.262.278,50	8.501.922,46
2022	2.379.960,00	5.299.805,10	1.214.637,50	23.721.280,00	32.615.682,60
Toplam	8.997.127,10	21.506.914,61	3.645.701,12	25.603.265,94	59.753.008,78
Yıllık Ortalama	1.799.425,42	4.301.382,92	729.140,22	5.120.653,19	11.950.601,76

Şekil 10. Araştırma Dönemi Boyunca Elde Edilen Toplam ve Ortalama Gelirlerin 2022 Yılı Reel Değerleri.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye'nin morfolojik ve jeolojik yapısı incelendiğinde, dünya üzerinde coğrafi konumu itibarıyla çok zengin bir biyoçeşitlilik yapısına sahip olduğu görülmektedir. Bu çeşitlilik av ve yaban hayatını da içerisine almaktadır. Türkiye'de av ve yaban hayatı Tarım ve Orman Bakanlığı adına Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından yönetilmektedir. Av ve yaban hayatı kendi kurallarını içerisinde barındıran, bitki ve hayvan türlerinin doğal dengesi arasındaki rekabeti oluşturan bir birlikteliğin ürünüdür (OGM, 2013). Bu sebepten, av ve yaban hayatı yönetim planları sürdürülebilir bir yönetim için başarılı bir koruma kontrol sistemi içerisinde olmalıdır.

Bu çalışmada, İstanbul ilinde 2018-2022 yıllarını kapsayacak şekilde av ve yaban hayatı açısından elde edilen gelirlerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Av ve yaban hayatı verileri üzerinden avcılık belgesi harcı, avlanma bedelleri (pul), av turizmi gelirleri, idari para cezaları ve yerli türler için düzenlenen tazminat bedelleri gibi ödemelerden elde edilen gelirlerin toplamı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

İstanbul ilindeki avcılarının çok büyük bir kısmı (28490 kişi) erkektir. Buna karşılık sadece 58 kadın avcı İstanbul iline kayıtlıdır. Söz konusu bu avcılarının eğitim düzeyleri incelendiğinde 18338 kişi ile en yüksek paya (%64) "bilinmeyen" ibaresi ile kaydedilmiş avcılarının sahip olduğu görülmektedir. Bu durum; AVBİS kayıtlarında yer alan avcılar hakkındaki bilgilerin eksik, hatalı ya da tutarsız olduğu/olabileceği izlenimi oluşturmaktadır. Bu sistemin tüm ülke genelinde kullanıldığı düşünüldüğünde, DKMP'nin AVBİS kayıtlarının sağlıklı ve tutarlı bir biçimde tutulmasına yönelik tedbirler almasını gerektirmektedir.

Bunun dışında kalan 10210 avcı arasında %14 ile en yüksek oran lise eğitimini tamamlamış avcılara aittir. Üniversite (ön lisans ve lisans) eğitimini tamamlamış avcılarının oranı %5, lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) eğitimini tamamlayan avcılar ise sadece %1'lik paya sahiptir. Geriye kalan %16'lık kısmı ise ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) mezunu avcılar

oluşturmaktadır. Giresun ilinde yapılan bir çalışmada ilde kayıtlı avcılarının yaklaşık olarak %21'inin ilkokul, %48'inin lise ve %27'sinin üniversite mezunu oldukları, lisansüstü mezunların ise %2'lik bir orana sahip oldukları belirlenmiştir (Yavuz, 2018). Buna göre Giresun ili ile İstanbul ili avcılarının benzer eğitim düzeylerinde olduğunu ifade etmek mümkündür.

İstanbul ilindeki pul satışı oranları 2018-2022 yılları arasındaki dönemlere göre incelendiğinde, pul sayılarında sürekli bir azalış gözlemlenirken, pul gelirlerinde ise sürekli bir artış gözlemlenmektedir. Bu durum avlanma izin kartı ücretlerindeki artıştan kaynaklanabilmektedir.

2018-2022 yılları açısından İstanbul ilindeki harç bilgilerine ve gelirlerine bakıldığında avcı sayısında 2019 yılında bir düşüş olduğu daha sonraki yıllarda artış olduğu fakat 2022 yılında ise belirgin düzeyde azaldığı gözlemlenmiştir. Elde edilen gelirler ise belirtilen yıllar içerisinde sürekli bir artış içerisindedir. Bu da harç miktarındaki artışlardan kaynaklanabilmektedir.

Aydın (2015) yılında yaptığı çalışmada, devletin avcılardan talep ettiği avcılık belgesi harcı, pul satışı gibi resmi kuruluşlara yapılan ödemelerin arttırılması avcılık harcamalarının milli gelir içindeki payını arttıracakını ifade etmektedir. Ancak avcılar pul ve harç ücretlerinin çok yüksek olduğunu savunarak kaçak avcılığa yönelmektedirler. Bu çalışmada da 2018 yılından 2022 yılına doğru pul satış ve av başvuru sayılarının azaldığı görülmektedir. Ancak aynı dönem içerisinde pul satış gelirleri ile avcılık harcı gelirlerinde artış gerçekleşmiştir. Bu durum Aydın (2015) tarafından ifade edilen kaçak avcılığa yönelme önermesini desteklemektedir.

İstanbul ili genelinde 2018-2022 döneminde av ve yaban hayatı kurallarına karşı işlenmiş kabahatlere ilişkin uygulanan idari para cezası sayıları 2020 yılında en düşük seviyesine ulaşmıştır. Burada pandemi koşullarının etkisinin olduğu düşünölmektedir. Ancak pandemi koşullarının nispeten iyileştiğı 2021 yılında ceza sayılarında iki kattan fazla bir artış olmuştur. Bununla birlikte araştırma dönemi boyunca, kabahatler sonucu kesilen ceza sayıları bir eğilim göstermese de, kesilen cezalar sonucunda elde edilen gelirler düzenli bir artış eğilimi göstermiştir. 2018 yılından 2022 yılına doğru giderken bu gelirlerde yaklaşık %600 kadar bir artış söz konusudur (2018 yılı ceza geliri: 219.474,00 TL, 2022 yılı ceza geliri: 1.214.637,50 TL).

Usulsüz avlanma ya da kaçakçılık gibi olaylar nedeniyle 2018 – 2022 yılları arasında uygulanan tazminatların sayısı da genel olarak artış eğilimindedir. Ancak 2020 yılında tazminat uygulamalarında bir azalma görölmüştür. Bunun nedeninin de pandemi döneminin etkisiyle olduğu düşünölmektedir. 2021 yılında tazminat sayısı 2020 yılına göre neredeyse iki katına çıkmıştır. 2022 yılında tazminat bedeli 23.721.280,00 TL'dir. Buradaki tazminat bedelinin önceki yıllara göre yükselmesi ise İstanbul ilinde yaban hayatı kaçakçılığı sonucu düzenlenen tazminat bedellerinden kaynaklanmaktadır.

2018 ile 2022 yılları arasında dört ayrı kalemden (pul satışı, harçlar, cezalar ve tazminatlar) elde edilen toplam gelir 56.901.431,05 TL değerindedir. Yıllık olarak elde edilen toplam gelirler düzenli olarak artış göstermektedir. Buna ek olarak çalışmanın kapsadığı beş yıllık dönem boyunca yıllık ortalama 11.380.286,21 TL gelir elde edilmiştir. Bu çalışmada söz konusu yıllık toplam gelirlerin hem bölgesel hem de ulusal ölçekte GSYH içerisindeki payları da incelenmiştir. Bu amaçla her iki ölçekte de hem Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık Sektörüne ait sektörel GSYH hem de toplam GSYH verileri ile karşılaştırmalar yapılmıştır.

Hem İstanbul ili için hesaplanan (bölgesel) GSYH hem de Türkiye'nin tamamı için hesaplanan GSYH 2018 – 2022 yılları arasında artış göstermektedir. Bu durum her iki ölçekte hesaplanan sektörel GSYH verileri değerleri için de geçerlidir. İstanbul ilinde av ve yaban hayatı sektörünün araştırmanın kapsadığı dönemde elde ettiği gelirlerin İstanbul ve ülke ölçeğinde hesaplanan sektörel GSYH'deki payları, sırasıyla, %0,326 ile 0,772 arasında ve %0,002 ile %0,003 arasında değişmektedir. Ancak bu gelirlerin hem İstanbul hem de Türkiye ölçeğinde hesaplanan toplam GSYH içerisindeki payları çok daha küçülmüş ve binde (%) ölçeğine kadar gerilemiştir. Bu paylar ise, sırasıyla, %0,0037 ile 0,0071 arasında ve %0,0011 ile 0,0022 arasında değişmektedir.

Yukarıda da görüldüğü gibi av ve yaban hayatı sektörünün elde ettiği gelirlerin GSYH'deki payları oldukça küçüktür. Bu durumun sebepleri ile ilgili olarak iki husustan bahsedilebilir. Bunlardan ilki çalışma kapsamında yapılan gelir hesaplamaları sadece av ve yaban hayatı sektörünün doğrudan ekonomik yararı olan avcılık faaliyetine ait kalemlere bağlı olarak yapılmıştır. Bunun bir sonucu olarak, İstanbul ili için av ve yaban hayatı sektörünün tamamının ekonomik değeri hesaplanamamıştır. Yaban hayvanların derilerinden, tüylerinden vb. üretilen ürünler de ekonomiye önemli katkıda bulunmaktadır. Av ve yaban hayatının ekolojik, kültürel ve sosyal değerlerinin de dikkate alınması durumunda toplam ekonomik değer çok daha fazla artacak ve sektörün GSYH'ye katkısı da aynı oranda yükselecektir. Bu bağlamda av ve yaban hayatının toplam ekonomik değerini matematiksel olarak hesaplayabilmek için gerekli bilimsel araştırmaların yapılması gerekmektedir. Ayrıca bu maksatla kullanılması muhtemel kayıtların sağlıklı bir şekilde tutulduğu bir veri tabanı da oluşturulmalıdır.

Çalışma kapsamında hesaplanan gelirlerin GSYH'deki paylarının bu denli küçük oluşunun bir diğer sebebi ise av ve yaban hayatının dahil olduğu Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık Sektörünün toplam GSYH'deki payının yaklaşık olarak %5 ile 6 arasında değişmesidir (TÜİK, 2024). Sektörün tamamının GSYH'ye katkısının bu denli düşük olduğu bir durumda sadece av ve yaban hayatının GSYH'deki payının da gerilemesi doğal bir sonuçtur. Özellikle ormancılık sektörünün toplam ekonomik değerinin sağlıklı ve tam olarak hesaplanamaması da sektörün toplam GSYH'deki payını geri bırakmaktadır. Ek olarak bu sektörün diğer bileşenlerinden tarım ve balıkçılık sektörleri de ormancılık sektörü ile ortak olarak değerlendirilmesine rağmen GSYH'den hak ettikleri payı alamadıkları unutulmamalıdır. Bütün bunların sonucunda tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörünün toplam ekonomik değerini, dolayısıyla GSYH'deki paylarını, arttırmaya yönelik bilimsel ve ekonomik tedbirlerin alınması ve yeni politikaların geliştirilmesi gereklidir.

Chardonnet vd. (2002) yaban hayatı faaliyetlerinin tamamının gelir ürettiğini ve GSYH'ye katkıda bulunan katma değer sağladığını vurgulamaktadır. 1989 yılı için yaban hayatı GSYH'si, Zimbabve'deki 131,7 milyon ABD Doları gibi yüksek düzeylerden, Orta Afrika Cumhuriyeti'ndeki 30 milyon ABD Doları gibi düşük düzeylere kadar değişmekte olduğunu nitelendirmektedir. Fildişi Sahili'nde, gayri resmi yaban hayatı sektörü GSYH'sinin %99,5'ine ulaşırken, Zimbabve'de resmi yaban hayatı sektörü tahmini GSYH'sinin %94,7'sine ulaştığını göstermektedir (Chardonnet & Bonnet, 1996). Buna rağmen Kuzey Amerika'da ve ABD'de av ve yaban hayatının yalnızca ekonomik önemi ele alınmamakla birlikte, aynı zamanda mevcut ve potansiyel besin değeri, ekolojik ve sosyo-ekonomik rolü de vurgulanmaktadır (Bowker et al., 1999; Cordell et al., 1999; DuWors et al., 1999).

Araştırmanın kapsadığı beş yıllık dönem boyunca elde edilen toplam gelirlerin ekonomik değerini belirleyebilmek amacıyla, paranın zaman değeri formülü kullanılarak, 2022 yılı reel

değerleri hesaplanmıştır. Buna göre söz konusu dönemde toplam 59.753.008,78 TL gelir elde edilmiştir. Yine 2022 yılı reel değerlerine göre yıllık ortalama gelir ise 11.950.601,76 TL biçimindedir. Bu gelirlerin sadece AVBİS'te kaydı tutulan dört adet kalemden (pul satış geliri, harç geliri, ceza geliri ve tazminat geliri) elde edildiği unutulmamalıdır. Bu bağlamda av ve yaban hayatı sektörünün tamamının ürettiği ekonomik değer, bu çalışma kapsamında belirlenmemiştir. Sektörün tamamının ürettiği ekonomik değeri belirleyebilmek için hem sağlıklı bir envanter çalışması hem de sağlıklı ve düzenli kayıt tutulması gerekmektedir.

Yapılan araştırmalara bakıldığında Türkiye'nin coğrafi özellikleriyle av turizmi için oldukça elverişli bir konuma sahip olduğu da bilinmektedir. Bu kapsamda Türkiye'de, birçok av turizmi faaliyeti de yürütülmektedir (Őengül & ılđinoęlu 2022). Fakat İstanbul ilinde ekonomik değer olarak av turizmi yer almamaktadır. Yani il genelinde av turizmi yapılmamaktadır. Av turizminden yararlanılması durumunda ekonomik gelir elde edilmiş olacaktır. Bunun gerçekleştirilebilmesi için ilde yeterli popülasyonun olup olmadığının uygun envanter yöntemleriyle doğru şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca tüm Türkiye genelinde de acil bir şekilde yaban hayatı envanter çalışmaları hayata geçirilmelidir. Böylece yapılan envanter çalışmaları sonucunda mevcut durumu halen bilinmeyen yaban hayvanları kontrol altına alınacak ve Türkiye'de tam olarak sayıları belirlenecektir (Ulu, 2017).

Kawata (2011)'de yaptığı çalışmada; bir ülkenin ekonomisi geliştikçe, birincil sanayilerin payının azaldığı, ikincil ve ncl sanayilerin payının ise arttığını ortaya koymaktadır. Ayrıca geleneksel olarak yapılan avcılığın günümüzde daha fazla boş zaman etkinliği olarak görüldüğünü ne çıkartmaktadır. Bir ülkede kişi başına düşen GSYH 5.000 ile 15.000 ABD doları arasında olduğunda ülkeler arasındaki avcı oranının arttığını ortaya koymaktadır.

Chardonnet vd. (2002)'ye göre Asya'daki bazı milli parklar, Doğu Afrika'daki parklar kadar veya daha fazla turist çekmektedir. Sri Lanka'da Yala ve Uda Walawe Milli Parkları her yıl 250.000 ziyaretçi almakta ve 0,6 milyon ABD doları gelir elde etmektedir. Nepal'de 1998/1999 sezonunda 105.880 turist Chitwan Kraliyet Milli Parkı'na girmiş ve 0,75 milyon ABD doları harcamıştır. Avrupa'da ise yaban hayatı, milli parklara gelen ziyaretçiler için ana teşvik unsuru değildir. Bu ziyaretçiler milli parkları daha çok rekreasyon amaçlı ziyaret etmektedir. Fransa'daki 'Parc National des Ecrins' tarafından yapılan bir araştırmada, ziyaretçileri motive eden faktörler arasında 'serbest dolaşan yaban hayatını gözlemlemek' maddesi, 'manzarayı seyretmek' maddesinin çok gerisinde beşinci sırada yer almıştır (Thomatis et al., 1992). Ancak endemik veya nadir yaban hayatı türleri bazen turistlerin ilgisini çekmektedir. Büyük biyolojik çeşitliliği nedeniyle yılda 2 milyon ziyaretçi alan İtalya'daki Abruzzes Milli Parkı'nda, boz ayı (Ursus arctos) veya engel boynuzlu dağ keçisi (Rupicapra rupicapra) gibi endemik türler ve kurt türleri (Canis lupus) ve yaban kedisi (Felis catus) gibi türleri gözlemlemek ziyaretçiler için öncelikli tercih sebebi olmuştur (Sulli, 1995). Bütün bu bilgiler yaban hayatının sadece avlanma faaliyetlerine bağlı olarak ekonomik gelir/değer retmediğinin göstergesidir. Yaban hayatı avlanmanın yanında gözlem ve rekreasyon gibi sosyal faaliyetler neticesinde de gelir/değer üretmektedir. Bu faaliyetlerin de ekonomisi araştırılmalıdır. İstanbul ilinde de Feneryolu Yaban Hayatı Geliştirme Sahası içerisinde Feneryolu Kuş Gözlem Kulesi ve Yaban Hayatı Eğitim Merkezi yer almaktadır. Bunların ekonomik değerinin hesaplanmasıyla da ilin sahip olduğu av ve yaban hayatının toplam ekonomik değerinin belirlenmesine katkı sağlanacaktır.

Ayrıca av ve yaban hayatı yönetiminin nitelikli personele sahip olmadığı ve diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği açısından yetersiz kaldığı görülmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı ile

avcı dernekleri arasında iş birliği yapılmalıdır. Av ve yaban hayatı kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve av yönetiminin düzenlenmesi için gereklidir.

Bununla birlikte, yaban hayatının sürdürülebilir yönetimi ile ilgili alınan kararlarda ilgi gruplarının da katılımı sağlanmalıdır. Katılımcı bir yaklaşımla yönetilmelidir. Bu sayede, yaban hayatı kaynaklarının, biyolojik çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesine katkı sağlanacaktır.

Avcılıkla ilgili kitap, broşür ve benzeri yayınlarla yerel halkın ve avcılarının bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Bunu yaparken de halkla ilişkiler tekniklerinden faydalanılmalıdır. Yazılı ve görsel araçlar kullanılarak da toplumun farkındalığı artırılmalıdır. Toplum av ve yaban hayatı kaynaklarının önemi konusunda daha fazla bilgilendirilmelidir. Böylece, yerel halkın yaban hayvanı kaçakçılığına karşı daha duyarlı olmasının sağlanması ile kaçak avcılarını ihbar etmeleri de sağlanacaktır.

Yasada öngörülen cezaların yetersiz kalması, usulsüz avcılığa yol açmaktadır. Son yıllarda İstanbul ilinde kaçak avcılık cezalarında önemli oranda artış olduğu görülmektedir. Önemli bir sorun olan kaçak avcılığın önlenmesi de gerekmektedir.

Av ve yaban hayatı konusunda koruma ve üretme de çok önemlidir. Yaban hayvanlarının sayısının artırılması ve korunması gerekmektedir. Av üretim istasyonlarında yaban hayvanı üretimini artırarak bu hayvanların doğaya salınması için daha fazla çalışmalar yapılmalıdır.

Son olarak, yaban hayatı kaynaklarının ve biyolojik çeşitliliğin korunması, geliştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Sonuçta, av ve yaban hayatı kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi için bu kaynakların korunması, geliştirilmesi ve ekonomiye de kazandırılması gerekmektedir.

YAZAR KATKILARI

şeyma Yetiş Pehlivan, verilerin analiz edilmesi, sonuçların değerlendirilmesi, makalenin yazımı, makalenin düzenlenmesi. **S. Ayla Deniz Izyajen**, verilerin temin edilmesi, sonuçların yorumlanması, makalenin yazımı.

FİNANSAL DESTEK BEYANI

Çalışma için herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIşMASI

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

ETİK KURUL ONAYI

Bu çalışma için etik kurul onayına gerek bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Anonim, (2003). 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu.
- Anonim, (2019). http://www.milliparklar.gov.tr/dosyalar/avturizmi_talimat.pdf/ Erişim: 11.10.2023.
- Anonim, (2024). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel M¼d¼rl¼ę¼, İstanbul İli Avbis verileri.
- Aydar, U. (2020). Coğrafi Bilgi Sistemleri kullanılarak yaban hayatı çeşitliliği ve avlak alanları risk haritalarının ¼retilmesi. *T¼rkiye Coğrafi Bilgi Sistemleri Dergisi*, 2(2): 49-56.
- Aydın, Z. (2015). *Avcıların harcama eğilimlerinin ve milli gelire katkısının belirlenmesi*. Y¼ksek Lisans Tezi, İstanbul ¼niversitesi Fen Bilimleri Enstit¼s¼, İstanbul.
- Bowker J. M., English D. B. K. & Cordel H. K. (1999). Projections of outdoor recreation participation to 2050. In H. K. Cordell, (Eds.), *Outdoor recreation in American life: a national assessment of demand and supply trends* (pp. 449). Champaign, IL: Sagamore Publishing.
- Chardonnet Ph. & Bonnet P. (1996). Evaluation ind¼pendante du projet d'¼levage de petit gibier au Gabon – Rapport d'¼valuation du 18 au 25 avril 1996. Rapport du Centre de coop¼ration internationale en recherche agronomique pour le d¼veloppement – D¼partement d'¼levage et de m¼decine v¼t¼rinaire (CIRAD-EMVT) N¼ 96029. *R¼publique franęaise, minist¼re de la Coop¼ration*, CIRAD-EMVT, Maisons-Alfort, (pp. 34).
- Chardonnet, P., Clers, B. D., Fischer, J., Gerhold, R., Jori, F., & Lamarque, F. (2002). The value of wildlife. *Revue scientifique et technique-Office international des ¼pizooties*, 21(1): 15-52.
- Cordell H. K., McDonald B. L., Teasley R.J., Berbstrom J.C., Martin J., Bason J. & Leeworthy V. L. (1999). Outdoor recreation participation trends. In H. K. Cordell (Eds.), *Outdoor recreation in American life: A national assessment of demand and supply trends* (pp. 449). Champaign, IL: Sagamore Publishing.
- Diktaş, D. (2006). *Kara Avcılığı Kanununun uygulanmasından kaynaklanan hukuksal sorunlar*. Y¼ksek Lisans Tezi, İstanbul ¼niversitesi Fen Bilimleri Enstit¼s¼, İstanbul.
- DKMP, (2009). Milli parklar, tabiat koruma alanları ve tabiat parkları, <http://web.cevreorman.gov.tr/DKMP/AnaSayfa.aspx?sflang=tr/> Erişim: 22.09.2023.
- DuWors E., Villeneuve M., Fillion F.L., Reid R., Bouchard P., Legg D., Boxall P., Williamson T., Bath A. & Meis S. (1999). The importance of nature to Canadians: survey highlights. *Environment Canada* (pp. 55). Ottawa.
- G¼neř, Y. (2009). Av ve yaban hayatına karşı işlenen suğlar ve kabahatler: Mukayeseli hukuka dayanan bir analiz. *İstanbul ¼niversitesi Orman Fak¼ltesi Dergisi*, 59(2):15-29.
- İğircık, M. (2001). *T¼rkiye'nin av potansiyelinin geliştirilmesine ilişkin sosyoekonomik c¼z¼mler*. Doktora Tezi, İstanbul ¼niversitesi Fen Bilimleri Enstit¼s¼, İstanbul.
- Kawata, Y. (2011). Economic growth and trend changes in wildlife hunting. *Acta Agriculturae Slovenica*, 97(2): 115-123.
- Kiziroğlu, G., Turan L., ¼zdemir A., Sertoğlu M., Erdoğan A. & Sert H. (2010). Ekolojik Avcılık (Fotosafari) Eğitimi. *T.C. Cevre ve Orman Bakanlığı, Hacettepe ¼niversitesi, Kuş Araştırmaları ve Halkalama Merkezi*, (pp. 265).
- K¼c¼kosmanoęlu A., & G¼ndoędu Z. (2009). T¼rkiye'de avcılığın geleceği. *Acta Turcica Cevrimiçi Tematik T¼rkoloji Dergisi*, 1(1): 357-366.
- OGM, (2013). <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Belgeler/dkmp%20resmi%20istatistik/kutuphan e/77.pdf/> Erişim 07.09.2023.

- Sarı, A., & Arpacık, A. (2020). Türkiye'nin yaban hayatı odaklı turizm potansiyeli. *Uluslararası Tarım ve Yaban Hayatı Bilimleri Dergisi*, 6(2), 355-364.
- Sulli, C. (1995). Gestion touristique de la faune sauvage. *Forêt méditer.* 3, 405-408.
- şafak, İ. (2003). Türkiye'deki av turizmi uygulamalarının özel avlak işletmelerine etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 4(2):133-148.
- şengül, A., & Çılğınoğlu, H. (2022). Av turizminin ekonomik etkisinin belirlenmesi: Kastamonu Örneği. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(3): 1333-1345.
- Thomatis J., Victor F. & Patin B. (1992). Technical Notebook Doc. sci. *Parc natl Ecrins*, 4,1-55.
- TÜİK, (2024). <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Ulusal-Hesaplar-113/> Erişim 10.01.2024.
- Ulu, ř. (2017). *Mersin Orman Bölge Müdürlüğü'nde yaban hayatı ekonomisi açısından incelemeler*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Yavuz, E. (2018). *Giresun ilinde avcı profilinin belirlenmesi ve yaban hayatı insan çatışması*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.